

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ

КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЇ ТА ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

ГРИМ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Укладач Л.Ю. Гекалюк

Умань

ФОП Жовтий О.О.

2015

УДК 792.024.3(075.8)
ББК 85.330.7я73
Г 84

Рецензенти:

Л.М. Андрощук – канд. пед. наук, доц., завідувач кафедри хореографії та художньої культури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

О.Я. Музика – канд. пед. наук, доц. кафедри образотворчого мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету мистецтв
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 6 від 30 грудня 2015 р.)*

Грим: навчально-методичний посібник для студентів мистецьких спеціальностей / уклад.: Людмила Юріївна Гекалюк – Умань: ФОП Жовтий О.О., 2016. – 120 с.

Навчально-методичний посібник з курсу «Грим» підготовлено для використання у навчальному процесі підготовки фахівців мистецьких спеціальностей і зокрема хореографічно-педагогічних. В посібнику подано історію становлення мистецтва гриму, сучасні тенденції його розвитку, а також типи і методи гриму та основні техніки зміни зовнішності.

УДПУ імені Павла Тичини
Факультет мистецтв
Кафедра хореографії та художньої культури, 2015

ЗМІСТ

ВСТУП. Грим як мистецтво і важлива складова художнього образу артиста.....	5
РОЗДІЛ 1. СТАНОВЛЕННЯ МИСТЕЦТВА ГРИМУ.....	9
Початкові форми театрального гриму та обрядові маски.....	9
Умовний та символічний грим японського та китайського класичних театрів.....	15
Маски та грим античного театру.....	22
Грим і маски перших європейських театрів.....	26
Розвиток мистецтва гриму XVIII-XX ст.....	30
РОЗДІЛ 2. ГРИМ І СУЧАСНІСТЬ.	
ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІНИ ЗОВНІШНОСТІ.....	34
Грим у кіно.....	34
Колір та освітлення.....	35
Типи гриму.....	37
Реалістичний грим та його характерність.....	40
Методи створення гриму.	
Об'ємно-скульптурний грим.....	43
Постижерні вироби	49
Матеріали та інструменти для створення гриму.....	53
Основні правила нанесення гриму	61
Особливості зміни зовнішності залежно від статі та віку.....	64
Основи макіяжу. Сценічний макіяж.....	70
Перманентний макіяж.....	80
Корекція обличчя за допомогою гриму та макіяжу.....	83

Аквагрим і грим для дітей.....	89
Правила безпечної праці під час гримування.....	96
ДОДАТКИ	
Віковий грим.....	98
Підбір макіяжу відповідно типу зовнішності жінки.....	100
Як правильно наносити грим.....	102
Грим кішки (аквагрим).....	104
Ідеї дитячого гриму Бетіни Вілберг.....	106
СЛОВНИК.....	114
ЛІТЕРАТУРА.....	118

ВСТУП

ГРИМ ЯК МИСТЕЦТВО І ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ АРТИСТА

Риси обличчя людини, що знаходиться на сцені, чітко видно кожному глядачеві, що сидить в залі, навіть людям на останньому ряду. Акторам, і хореографам у тому числі, як чоловікам, так і жінкам, необхідно користуватися базовою технікою нанесення театрального гриму, щоб підкреслити природні риси обличчя, скорегувати або зменшити недоліки, або ж взагалі змінити зовнішність.

Уміння наносити грим – справжнє диво. Саме з нього починається образ персонажа. Завдяки вдало підбраному гриму ви можете змусити глядача повірити, що перед ним знаходиться давньогрецький бог або середньовічний лицар, принц чи жебрак, Царівна-Жаба або Баба-Яга.

Грим (фр. Grime, буквально – кумедний стариган, від староітал. Grimo - зморшкуватий) – мистецтво зміни зовнішності актора, переважно його обличчя, за допомогою гримувальних фарб, пластичних і волосяних накладок, перуки, зачіски та ін., що залежить від художніх особливостей вистави чи номеру, задуму актора, режисерсько-постановочної концепції і стилю оформлення. Гримом також називають особливі професійні гримувальні фарби, що використовуються в театрі.

Історія гриму починається з народних обрядів та ігор, що вимагали від учасників зовнішнього перетворення. Традиційний, умовний по малюнку і фарбам грим деяких форм китайського, індійського, японського та інших театрів Сходу, пов'язаних з прадавніми військовими ритуальними обрядами, частково зберігся в цих театрах до теперішнього часу. Народні актори середньовіччя (скоморози, жонглери і т. д.) розфарбовували себе сажею, фарбувальним соком рослин. Примітивно-реалістичним гримом користувалися учасники середньовічних містерій мораліте (XV-XVI ст.). Грим, що ідеалізується, був створений театром класицизму. У 2-ій половині XVIII ст. робилися спроби додати гриму більшу характерність, індивідуальну виразність (грим акторів А. Лекена, Ф. Ж. Тальма – Франція; Д. Гарріка – Великобританія та ін.). Проте лише розвиток реалізму в театрі створив основу для розквіту мистецтва гриму.

Велике значення гриму в роботі над роллю надавав К.С.Станіславський. Він писав: «Одна риса в гримі, що додавала якийсь живий комічний вираз особі, – і відразу щось, десь у мені точно перекинулося. Що було неясно, стало ясным; що було без ґрунту, одержало його; у що я не вірив – тепер повірив. Хто пояснить цей незрозумілий художній творчий зсув! Щось всередині назрівало, наливалось, як в нирці, нарешті дозріло. Один випадковий дотик, і бутон розкрився, з нього з'явилися свіжі молоді пелюстки, які розправлялися на яскравому сонці. Так і в мене від одного випадкового дотику розтушовки з фарбою, від однієї вдалої риси в гримі, бутон точно розкривався, і роль почала розкривати свої пелюстки перед блискучим граючим світлом рампи. Це був «момент великої радості» [13].

Зазвичай в театрі роботу по створенню художнього образу за допомогою гриму виконує гример, у якого, насправді, дуже складна робота. Він повинен не тільки вміти правильно накласти грим, але, насамперед, йому потрібно вгадати задум режисера, зустрітися з акторами і створити кілька ескізів гриму, які потім має затвердити режисер.

Та зазвичай акторам, особливо співакам і танцівникам, доводиться самим робити грим. Його значення набагато більше, ніж просто зміна зовнішності.

По-перше, необхідність гримувати обличчя обумовлена низкою технічних причин: через віддаленість сцени від глядацької зали необхідно підкреслити риси обличчя особи яскравими фарбами. По-друге, при штучному освітленні незагримоване обличчя актора може здаватися темним, блідим, маловиразним. Отже, щоб обличчя актора було більш виразним, йому необхідно гримуватися. Але якщо грим не буде відповідати образу, він заважатиме грі актора. Грим покликаний допомогти акторові в його грі, він повинен відповідати не тільки сценічному образу, але й життєвій правді і реально відображати дійсність.

Специфічна особливість театру – це надзвичайна конкретність його образів, створених живою грую акторів. Всі виразні засоби театру, в тому числі й грим, сприяють конкретизації образів. За допомогою гриму актор може змінити своє обличчя, надати йому виразну форму, яка допоможе найбільш повно і всебічно розкрити суть образу.

Але значимість гриму полягає не тільки у зовнішньому відтворення характеру персонажа, зображуваного актором. Ще в творчому процесі роботи над роллю грим для актора є певним поштовхом і стимулом до подальшого розкриття образу [11].

Створення сценічного образу – це підпорядкування основній ідеї всього, що робиться на сцені. Грим – один із найважливіших компонентів створення художнього образу. Грим безпосередньо пов'язаний з індивідуальністю, зовнішністю актора. Зовнішність – це, передусім, те враження, яке виникає під час першої появи актора на сцені. Актор чи хореограф, який вперше з'явився на сцені, повинен лише своїм зовнішнім виглядом розташувати глядачів до себе, визначити їхнє ставлення до нього як до діючої особи та справити перше враження.

Існують два напрями роботи актора над гримом: пошук гриму з урахуванням конкретного сценічного персонажа (образу) чи, навпаки, з врахуванням зовнішності актора [10].

Грим в різних видах видовищного мистецтва має свої особливості. Наприклад, грим в балетних і оперних виставах робиться більш яскравим, без дрібних деталей, тому що враховує велику віддаленість глядачів від сцени (наявність оркестрової ями). У кінематографічному гримі, навпаки, приділяється особлива увага ретельному опрацюванню всіх деталей, що виділяються на крупному плані акторів. Цирковий та естрадний грим, як правило, носить яскравий, святковий характер; тут широко використовуються блискітки і фарби, що світяться.

К.Станіславський вважав, що кожний артист повинен з увагою і любов'ю ставитися до гриму сценічного персонажа та під час роботи з гримом враховувати психологічний склад, внутрішній характер ролі, вивчати епоху, автора, побут і звичаї, як усе це виявляється в гримі і забезпечить «характерність» ролі.

Характерність гриму – це сукупність рис, які якнайточніше і найобразніше виявляють психофізичний обрис героя.

Для виконання цього завдання актор, танцівник, співак повинен знати всі виразні можливості гриму і бути технічно озброєним. Тільки тоді йому вдасться зробити грим гнучким виразним засобом у своїх руках, тільки тоді він зуміє використати всі можливості гриму і створити таке оформлення особи, яка буде відповідати новому реалістичному стилю. Тоді грим стане одним з художніх виразних засобів, що допомагають артисту в його

поглибленій творчій роботі, спрямованій на найбільш повне і всебічне розкриття образу.

Ця книга покликана розкрити таємниці та виразні можливості гриму, а також сучасні техніки його створення.